

niet architectonisch, vaag dichtelijk — natuurstemmingen, die zich graag van woorden als „nevelfoularden”, feeëriek, sluiers en etherische stemmen bedienen — maar waar wel, temidden der attributen voor een sprookjesdecor, telkens een mannelijker aanduiding, een kernachtig woord, of een frisscher zinsnede in trof.

En hier, met dit bundeltje heeft de heer Gazenbeek het mannelijke in zich doen zegevieren. Ik voor mij heb verschillende verhalen, die op de Veluwe spelen, met zeker genoeg gelezen. Komt het omdat ik, juist het gedeelte dat hij beschrijft, zoo goed ken — dat ik altijd wel haast weet welk pad en welken heuvel hij bedoelt, en ik dus het landschap gemakkelijker voor me zie oprijzen? Dat toch niet alleen. Er is meer. Het is Gazenbeek een paar maal gelukt met een paar steile, doelbewuste lijnen een tekening te geven van eenige der vele levende wezens, die de Veluwe bewonen en die hij zoo bemint. Mij dunk, zijn vage liefde, zijn droomerige natuurstemming heeft zich wat verbreed, is versterkt in de aandacht voor mensch en dier. Die echte sluwe Veluwsche stroopers, frisch, rondborstig, dampend van mist en regen, hoe kent hij ze! En de boer op zijn erf, de stuntelige grondarbeider, de zwoegende paarden, die het afgegraven grind vervoeren moeten, de bunzing in zijn hol, hij heeft voor allen een belangstelling zonder sentimentaliteit.

Forsch en niet zonder overtuigende kracht is die korte schets waarin het getergde paard zich verzet tegen den mensch, tegen zijn beestachtigen leider, die hem murw tracht te maken. Met de kracht van een oer-drift verheft hij zich en velt den mensch neer.

„En dan.... treft zweepstriem, als vlijmende dolk, het vochtige, vlamrende rechteroog.... 't Is alsof het licht aan den hemel scheurt en roode bliksems barsten over alles.... Een furie van bloed en woede wervelt razend op in het schandelijk getergd dier, en — struikelend, ongevoelig plots voor zweep, leidsel of steen, schiet het in ontzettende steigering vooruit, staat wankelend, aardkluiten vliegen hoog op. Het heft de machtige achterpooten, slaat bliksemend rond.... nog eens en nog eens....

Hij zal neerdonderen, neerranselen, wat hij ook treft....

Snel als het licht, dat 's morgens over den heuvelkam glipt, hoeken de staalsterke pooten neer, en z'n folteraar, een grijns over het half verwezen gelaat, voelt dreunend door zich breken de donder van den fellen slag.”

In enkele gedeelten, zooals het geciteerde, en zoo zijn er meer, verheft Jac. Gazenbeek zich boven het dilettantisme, dat hem tot dusver aankleefde. Er zit wel pit en frischheid in zijn werk. Een verhaal als „Via Dolorosa” bijv., de laatste droom van een daglooner, lijkt een belofte in te houden.